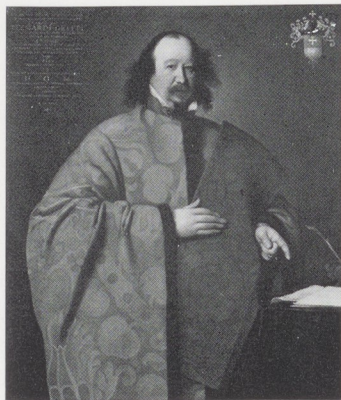

**Keuze
uit de
aanwinsten**

Afb. 1. CARLO CERESA (1609-1679).
Portret van Bernardo Gritti,
prefect van Bergamo.

Doek, 114 × 100 cm. Gedateerd
1646.

Opm.: Hoofdwerk van de
Bergamese portrettist Carlo
Ceresa. Blijkens de Latijnse
inscriptie heeft het Collegium van
St. Ursula in 1646 aan Bernardo
Gritti zijn portret geschonken uit
dank voor zijn gunstige
bemiddeling in een conflict tussen
het Collegium en de stad Bergamo.
Herk.: kunsth. Galerie Heim,
Parijs, 1964; aangekocht met
gelden uit het fonds J. W. Edwin
vom Rath, 1964.

Afb. 2. CORNELIS TROOST
(1697-1750).

Musicerend echtpaar in interieur.
Paneel, 49 × 68 cm. Gesigneerd en
gedateerd C. Troost 1743.

Herk.: Schaeffer Galleries, New
York, 1965.

Afb. 3. CORNELIS TROOST (1697–1750).

De wanhebbelijke liefde.

Paneel, 46 × 34 cm. Gesigneerd C. Troost. Ontstaan omstreeks 1740.

Opm.: Scène uit de klucht 'De wanhebbelijke liefde', waarin een vergrijsde Joost verliefd wordt op de dochter van een oude dame. De dochter en haar moeder zijn beide echter verliefd op de zoon van de grijsaard. De verwickelingen laten zich raden. In Troost's tijd werd de rol van Joost gespeeld door Hermanus Koning. Troost heeft deze scène vaker in beeld gebracht. Algemene bekendheid verkreeg zijn voorstelling door de prent, die P. Tanjé ernaar heeft gemaakt (Ver Huell, p. 64, nr. XIII; Wurzbach 38).

Herk.: veil. Corn. Ploos van Amstel, Amsterdam, 3–3–1800, nr. 41 (voor f 4,— aan Corn. Buys); veil. Corn. Buys, Amsterdam, 4–4–1827, nr. 52; kunsth. Nystad, Den Haag, 1964. *Litt.:* A. Ver Huell, Cornelis Troost en zijn werken, Arnhem 1873, p. 106.

Afb. 4. WILLEM ROELOFS (1822–1897).

Weidelandschap met vee.

Paneel, 49,2 × 77,3 cm.

Gesigneerd W. Roelofs.

Herk.: verz. Hellinga Tromp, Leeuwarden; veil. Amsterdam, F. Muller, 8–10–1940, nr. 174; kunsth. P. A. Scheen, Den Haag, 1965, cat. nr. 34 met afb.; geschonken door mevrouw Th. Laue-Drucker, Den Haag, 1965.

Afb. 5. JAN BAPTIST XAVERY
(1697-1742).

Groep van drie kinderen,
voorstellende de Zomer.

Terracotta. H. 27 cm.

Gesigneerd en gedateerd: *I: B:
Xavery 1726.*

Opm.: De groep behoort tot een
serie van de Vier Jaargetijden.
Het Victoria & Albert Museum te
Londen bezit een dergelijke reeks
uit hetzelfde jaar (*Review of the
principal acquisitions during the
year 1926*, Londen 1927, blz. 8,
pl. 5).

Herk.: verz. Lindon (veil. Londen,
Sotheby 29-6-1964, nr. 119, met
afb.).

Afb. 6/7. JEAN-BAPTISTE JANNELLE
LE JEUNE (overl. Parijs 1764).

Twee standaards, elk met een
medaillonportret. Terracotta.

H. 32,5 cm.

Gesigneerd en gedateerd: *Jannelle
le jne 1742, resp. 1741.*

Tent.: Sculptures in terracotta,
Mallett at Bourdon House Limited,
Londen 1963, nr. 30, met afb.

Afb. 8. Vaas van aardewerk, versierd in blauw met ornament en een Satyr die een kruiwagen met putti voortduwt.

H. 26,1 cm.

ROUEN, omstreeks 1700.

Herk.: verz. Singher (veil. Parijs 23/24-5-1910, nr. 90) en verz. Laniel.

Tent.: La faïence française, Parijs, Musée des Arts Décoratifs, 1932, nr. 231.

Litt.: Répertoire de la Faïence française III, Paris 1933, Rouen, pl. 29B.

Afb. 9. Achthoekig zoutvat van aardewerk, met gemoffeld decor in navolging van Saksisch porselein.

H. 6,9 cm., Br. 6,2 cm.

DELFT, 2de kwart XVIIIe eeuw.

Afb. 10. Grote schelpvormige schotel van porselein, versierd met enkele veelkleurige bloempjes en bloemtakjes.

Br. 51,5 × 36,5 cm.

MEISSEN, model van J. J. Kaendler, 1739.

Opm.: Maakte deel uit van het grote zgn. 'Zwanenservies', dat Kaendler tussen 1738 en 1741 voor de directeur van de fabriek Graaf Heinrich von Brühl modelleerde.

Litt.: Carl Albiker, Die Meissner Porzellanfabrik im 18. Jahrhundert, Berlin 1935, nr. 289, Taf. LXXI (een dergelijk exemplaar).

Afb. 11. Twee figuren, voorstellende een dame en een heer. Wit geglazuurd porselein. H. 18 en 18,3 cm.

BERLIJN, fabriek van Wilhelm Kaspar Wegely (1752-57), modellen van Ernst Heinrich Reichard.

Opm.: Andere exemplaren van deze figuren in Stockholm, Nationalmuseum (E. Hannover, Pottery & Porcelain, III, Londen 1925, p. 136, fig. 214) en Berlijn, Kunstgewerbemuseum (gekleurd) (Max Sauerlandt, Deutsche Porzellanfiguren des XVIII. Jahrhunderts, Köln 1923, afb. 45).

Afb. 12/13. Terrine met deksel en onderschotel van porselein, veelkleurig beschilderd met bloemtakjes en timmermanswerktuigen. Op de schotel timmerlieden aan het werk bij de bouw van een huis.

Terrine H. 15 cm., Br. 19,8 × 21,8 cm.;

Schotel Br. 25,5 × 28,3 cm.

WEESP (1759-1770).

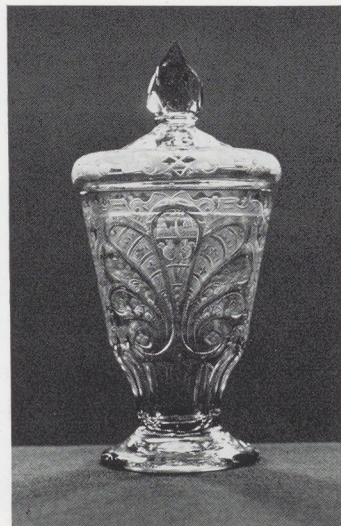
Opm.: Andere exemplaren van deze terrinevorm zijn niet bekend.

Afb. 14. Kelkglas versierd in radgravure met palmet, alliantiewapens en 'Laub und Bandelwerk'.

H. 15,3 cm.

SILEZIE, omstreeks 1740.

Afb. 15. Tête-à-tête van porselein, bestaande uit blad, theepot, suikerpot en twee koppen en schotels. Veelkleurig decor van vogels op bloeiende takken. Rijk versierd met ornament in goud. Br. blad 41,2 × 25,7 cm. H. theepot 11,5 cm. SEVRES, hard porselein, 1779, decor door Fallot (merk F) en Prévost (merk HP).

Opm.: Een in vorm zeer gelijkend tête-à-tête is afgebeeld in de tent. cat. La porcelaine française, Parijs, Musée des Arts Décoratifs, 1929, nr. 868, pl. XII.

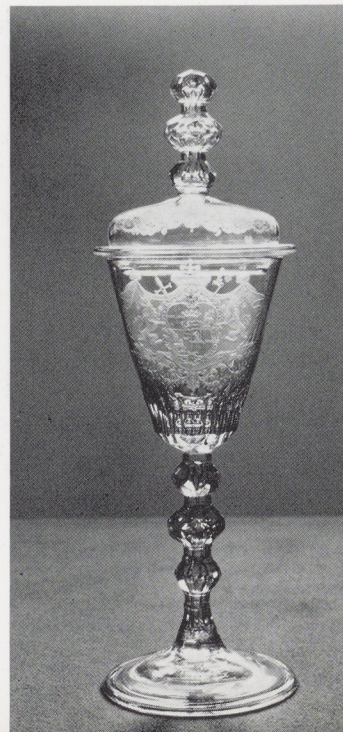
134

Afb. 16. Kelkglas versierd in radgravure met het wapen van Johann Philipp von Walderdorf, keurvorst van Trier (1756-1768). H. 27,2 cm.

WESTDUITS, omstreeks 1760.

Opm.: Het beroemde Roentgen-bureau in het museum (cat. meubelen, nr. 537, afb. 75) is vervaardigd voor dezelfde keurvorst en is ook met dit wapen versierd.

Dergelijke glazen bevinden zich in het Victoria & Albert Museum te Londen (W. Buckley, European Glass, Londen 1926, blz. 63, pl. 48) en in de verz. H. Krug te Mülheim (Weltkunst 15-3-1960, blz. 9, met afb.).

Afb. 17. ADAM WILLAERTS
(1577-1664).

Allegorie op de Nederlandse
overwinning in de Zeeslag in de
baai van Gibraltar, 25 april 1607.
Paneel, 38,2 × 55,8 cm.

Herk.: veil. Mak van Waay, Am-
sterdam, 18/5-1/6-1965, nr. 606.
Aangekocht voor de afdeling Ne-
derlandse Geschiedenis.

Afb. 18. PAUWELS VAN HILLEGART
(1595 of 1596-1640).

Frederik Hendrik te paard.

Paneel, 37,5 × 33,5 cm.

Gesigneerd.

Opm.: Eén uit een reeks van
meerdere gelijke portretten met op
de achtergrond door Frederik
Hendrik veroverde steden; in dit
geval: 's-Hertogenbosch.

Herk.: kunsth. D. Cevat, Londen.
Aangekocht voor de afdeling
Nederlandse Geschiedenis.

Afb. 19. ANONIEM BERLIJNS
KUNSTENAAR (begin XIXe eeuw).
Portret van Prins Willem Frederik
(later Koning Willem I) in 1807.
Pastel op papier, 70 × 54 cm.
Opm.: De Prins draagt de ster van
de Pruisische 'Hoher Orden vom
schwarzen Adler'. Waarschijnlijk is
dit het portret dat werd
vervaardigd op last van Prinses
Wilhelmina tijdens het verblijf van
haar en haar zoon te Berlijn. Het
werd bekend onder de aanduiding
het 'mantelportret' en diende als
voorbeeld voor de gravure van
W. van Senus met het onderschrift:
*De Mantel teekent de bewolkten
luister,
Oranje's Star alleen glimt in het
duister,
Voor 't oog der ziel Speelt in 't
verschiet de Zee
En Holland in het hart verzoet al 't
Wee.*
Herk.: Zwitsers particulier bezit.
Aangekocht voor de afdeling
Nederlandse Geschiedenis.

Afb. 20. Drie in elkaar passende
zilveren wijnkroezen met deksel.
De bovenranden der kroezen, de
binnenzijde van één ervan en het
deksel zijn verguld.
Diam. bodem 7 cm., bovenzijde
8,4 cm.; H. 5,8 cm.
Gemerkt: ROELANT GIROBULUS,
UTRECHT, 1626.
Opm.: De bodems zijn gegraveerd
met het wapen van vermoedelijk
de familie Sweers, de spreuk 'ELCX
ZYN TYT' en het jaartal 1629.
Hetzelfde decor is op het deksel
aangebracht, waaraan nog
toegevoegd: 'Quem bibimus vitro
bibitur nunc Liber in auro:
Hoc Heini factum munere, dante
Deo' ((De wijn) die wij
(gewoonlijk) drinken uit glas,
wordt nu gedronken uit goud; dit
is (mogelijk) gemaakt door het
geschenk van Hein, onder
begunstiging van God).
In de vergulde randen der kroezen
de inscriptie:
'EX GAZA CAPTIVA' (Uit de
veroverde buit) en 'T' WELCK WAS
TE VOREN GLAS NU SILVER IS EN
GOUT DAT GAF GOD DOOR PIET HEIN
DIET SILVER EERST WAN STOUT'.
Herk.: Nederlands particulier bezit.
Aangekocht voor de afdeling
Nederlandse Geschiedenis.

Afb. 21. ZEUNER (einde XVIIIe eeuw).

Gevecht buiten Utrecht.

Achter glas schildering in olieverf, 27 × 33 cm. Gesigneerd.

Opm.: Dit gevecht, dat plaats vond bij het dorp De Vaart (Vreeswijk) tussen de Utrechtse burgers en het Oranjegezinde krijgsvolk van de Graaf van Efferen op 9 mei 1787 's avonds om 10 uur, betekende het begin van de onlusten, die uiteindelijk zouden leiden tot het ingrijpen van Pruisen ten gunste van de Stadhouder.

Herk.: Nederlands particulier bezit. Aangekocht voor de afdeling Nederlandse Geschiedenis.

Afb. 22. VERONESE SCHOOL (eerste helft XVe eeuw).

Studie van een monnik.

Pen in bruin, naar boven smal toelopend, aan de basis

113 × 122 mm.

De tekening draagt hetzelfde opschrift: 'di M^o Zuane' als een aantal schetsen voor religieuze onderwerpen, die bewaard werden in een album met hoofdzakelijk vroege Veronese tekeningen in het bezit van graaf Moscardo te Verona.

Twee tekeningen uit dit album werden reeds vroeger door het Kabinet gekocht. Degenhart meent dat ze kunnen worden toegeschreven aan de Veronese schilder Giovanni Badile, geboren in 1379 en nog werkzaam in 1443. De zeer realistisch uitgebeelde monnik past echter niet goed in het werk van deze weinig vooruitstrevende kunstenaar, die in de schaduw van Stefano da Verona werkte en later onder Lombardijse invloed kwam. Voorlopig lijkt het beter dit blad, dat reeds dicht bij Pisanello staat, als een voortreffelijk staal van een anoniem uit de vroege Veronese School te beschouwen.

Afb. 23. JOHANN ULRICH LOTH

(c. 1600–1662).

De gevangenneming van Christus.

Pen en penseel in bruin,

234 × 167 mm.

Toen dit blad zich nog in de kunsthandel bevond werd het beschouwd als Italiaans. De nieuwe toeschrijving berust op de stylistische overeenkomst met tekeningen te Wenen en Stuttgart.

Afb. 24/25. HENDRICK GOLTZIUS
(1558-1617).
Portret van prins Willem I van
Oranje (1533-1584).
Verso portret van zijn oudste zoon
Philips Willem.
Gemonogrammeerd HG.
Metaalstift op geprepareerd fond
76 × 57 mm.
Dit belangrijke nationale
document, waarvan de herkomst
sedert twee eeuwen bekend is, en
dat onlangs naar het buitenland
werd verkocht, kon voor ons land
behouden worden.
Goltzius heeft de beide portretjes
vermoedelijk omstreeks 1600
getekend als ontwerpen voor een
gegraveerd medaillon van goud of
zilver, dat echter niet bewaard is
gebleven. Het portret van Philips
Willem moet zijn ontstaan in of na
1596, toen de prins hier verbleef;
dat van Willem I is een tweede
versie van de portretstudie die
Goltzius al in 1581 had getekend
voor zijn bekende gravure.
Litt.: E. K. J. Reznicek, *Die
Zeichnungen von Hendrick
Goltzius*, Utrecht 1961, nr. 289,
afb. 356-357.

Afb. 26. BALTHASAR VAN DEN
BOSSE (1681-1715).
Kaartspelend gezelschap.
Links onder gesigneerd *B. Van Den
Bos. F.*
Penseel in grijs,
370 × 370 mm.
Tekeningen van deze Antwerpse
genreschilder zijn zeer zeldzaam;
in het prentenkabinet was vóór
deze aankoop geen werk van hem
aanwezig.
De voorstelling komt geheel
overeen met een schilderij dat op
26 april 1955 te Amsterdam
verkocht werd (cat. nr. 13, met
afb.). Het was, met de tegenhanger,
daar toegeschreven aan
J. F. Martens. Het gezichtstype
van de gebruikte kaartspeler komt
echter bij Van den Bosse meer voor,
o.a. op een gesigneerd schilderij
uit de veiling Brussel 21-2-1928,
nr. 8.

Afb. 27. JACOB DE WIT (1695–1754).
Studie voor een der figuren op het
schilderij 'Mozes kiest de 70
oudsten' in het Amsterdamse
Stadhuis-Paleis. Rechts gesigneerd
J d Wit.

Zwart krijt, penseel in bruin en
grijs, wit gehoogd, op grauw
papier, 330 × 245 mm.

Getekend tussen januari 1736
(aanbesteding) en oktober 1737
(voltooiing van het schilderij).
Deze studie is waarschijnlijk pas
ontstaan in een vergevorderd
stadium van voorbereiding, daar
de eerste ontwerpen voor het
rechter gedeelte van het grote stuk,
waar deze figuur thuishoort, een
geheel andere compositie laten zien.
Dergelijke grote, breed getekende
figuurstudies van De Wit bezat het
prentenkabinet tot dusverre niet.

Afb. 28. RICHARD HOUSTON
(c. 1721–1775).

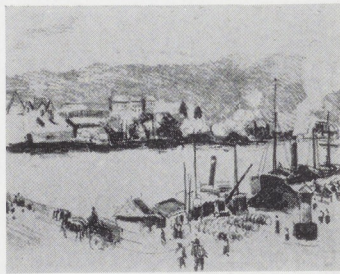
Portret van Lady Selina Hastings.
Zwartekunst naar het schilderij van
Sir Joshua Reynolds.

Onbeschreven proefdruk vóór alle
letter. Lady Selina Hastings was een
van de sleepdraagsters van
Koningin Charlotte van Engeland
bij de kroning in 1761.
Litt.: Smith 63.

Afb. 29. CAMILLE PISSARRO
(1830–1903).

Quai Boieldieu te Rouen. Ontstaan
c. 1896.
Zincografie op zink.
Litt.: Delteil 169.

Afb. 30/31. Zie afb. 15.

Summaries

THE COLLECTOR JAN GILDEMEESTER JANSZ.
BY C. J. DE BRUYN KOPS

Jan Gildemeester Jansz. (1744-1799), a prominent merchant and collector in Amsterdam, had a large collection of paintings and drawings which was dispersed by auction after his death. Many of the paintings were bought by foreign collectors and are now in well-known collections all over the world.

A painting by Adriaan de Lelie, dated 1794 and 1795, which was recently acquired by the Rijksmuseum, shows the collector in his picture gallery at his residence, Herengracht 475, Amsterdam. Except for the paintings, the interior of the gallery has not changed since then. It proves the accuracy in the rendering of details by the artist.

The author has traced most of the paintings which are to be seen on the walls in the picture to their present owners. A study of the family archives of the Gildemeester family revealed numerous interesting biographical details concerning the collector and the connections of the family with Portugal. Not all of Gildemeester's friends and visitors who are portrayed in the picture can be identified with certainty. The collector himself and his friend and advisor, the art dealer Pieter Fouquet, can be identified beyond doubt. The kneeling connoisseur inspecting a picture may be a self portrait of De Lelie.

The seated lady may perhaps be identified as Marianne Dull, née Dohrman, an old friend of the collector. It was she who inherited the group portrait after the death of the collector.

P.C. WONDER IN ENGLAND, BY J. W. NIEMEIJER

A few years ago the Printroom of the Rijksmuseum acquired one of P.C. Wonder's preparatory drawings for an important painting which the artist made for Sir John Murray between 1824 and 1829 and which represents a group of connoisseurs viewing pictures in Sir John's picture gallery (fig. 1). The location of this painting was unknown until it was rediscovered in a private collection in England by Mr. A. Staring in 1925. The painting, now in the collection of Sir Victor Crutchley, Bridport, is reproduced here for the first time (fig. 2), together with all known preparatory drawings (figs. 3-6) and three portraits which Wonder painted for Sir John Murray (figs. 7-9). One of these portraits is to be identified as the posthumous portrait of Sir John and his step-daughter Ellen Adderley (fig. 9) about which Wonder wrote from London to his friend Christiaan Kramm in 1827. Other letters by Wonder which are preserved in the Printroom contain additional information on his stay in England during the years 1824-1831. In these letters Wonder refers to a Mrs. Robin who made a lithograph after one of his

drawings and of whom the artist himself owned several water colours. The Printroom has a portrait of her by Wonder (fig. 10).

The author finally suggests that Christiaan Kramm, an architect from Utrecht, may have designed Sir John Murray's gallery of paintings.

FRENCH DRAWINGS FROM DUTCH COLLECTIONS

The Bulletin reproduces the original text of an address by F. Lugt on the occasion of the opening of the exhibition of French Drawings from Dutch Collections in the Printroom of the Rijksmuseum on June 25th, 1964.